

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

SYSTEMCONTROL s. r. o.

VP 4

Žákovský parlament jako nástroj pro rozvoj kompetencí pro demokratickou kulturu

Skripta – po evaluaci

Autor: Mgr. Blanka Jedináková

Toto dílo [Žákovský parlament jako nástroj pro rozvoj kompetencí pro demokratickou kulturu – skripta] je licencováno pod licencí Creative Commons [BY-SA]. Licenční podmínky navštivte na adrese <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

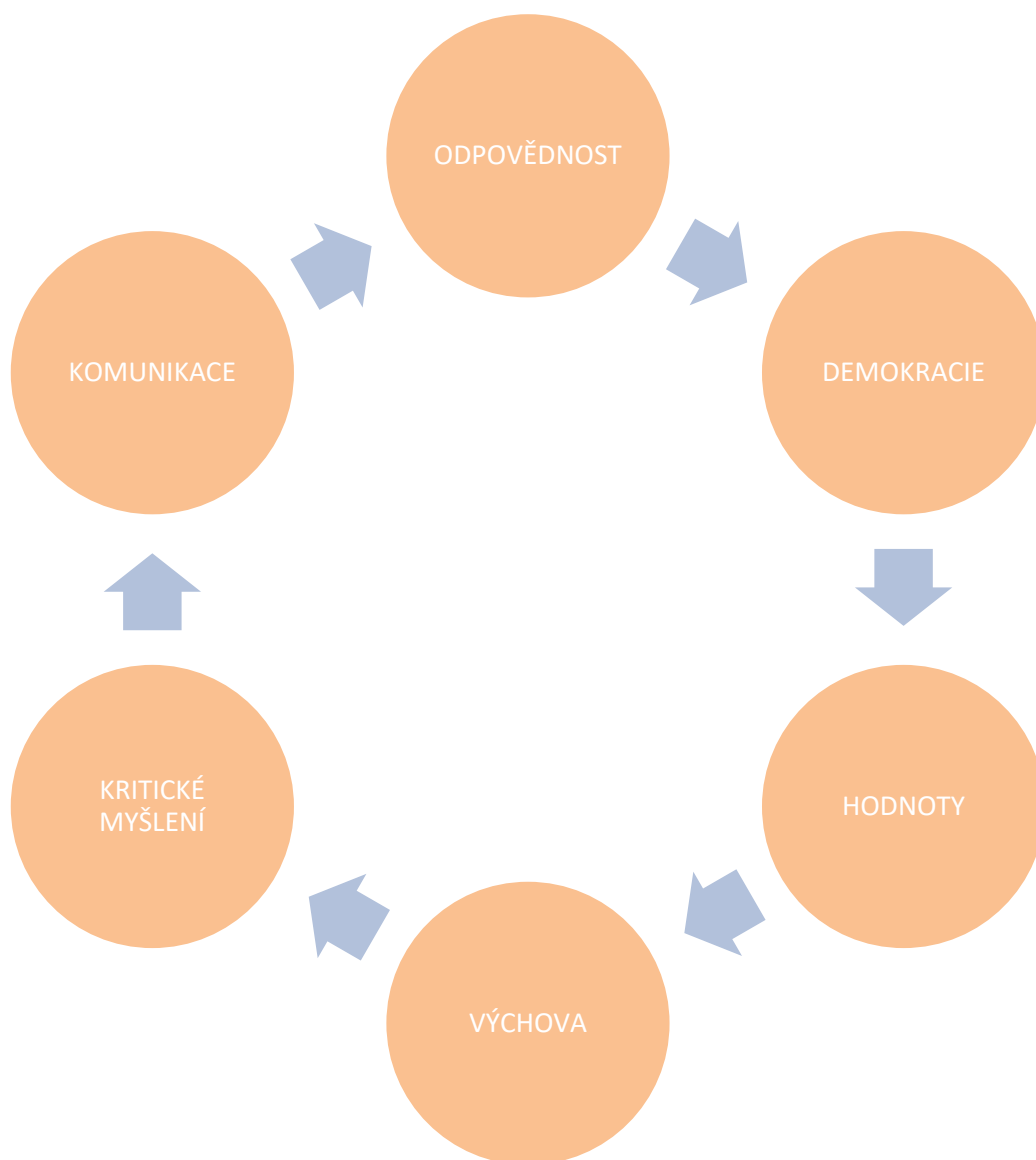
Obsah

1. Rozvoj demokratické kultury.....	3
Demokracie	5
Výchova k odpovědnosti a hodnotám.....	5
Mravní výchova	7
Výchova charakteru.....	8
Kritické myšlení	9
Komunikace.....	10
2. Co je to žákovský parlament	13
3. Osoba koordinátora	14
4. Volby.....	17
5. Fungování a pravidla parlamentu	22
6. Kompetence, role, funkce žákovského parlamentu.....	23
7. Agenda a jednací řád	27
8. Memorandum (smlouva)	30
9. Metody práce žákovského parlamentu.....	32
10. Náplň práce žákovského parlamentu.....	36
11. Žákovský parlament a školská rada.....	38
12. Žákovský parlament a zapsané spolky	40
13. Evaluace a autoevaluace	41
14. Výstupy z OP VVV a OP VK	45

1. Rozvoj demokratické kultury

Úmluva o právech dítěte považuje za jeden z hlavních cílů výchovy přípravu dítěte na jeho odpovědný život ve svobodné demokratické společnosti. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání vymezuje jako jeden ze svých cílů vést žáky k tomu, „aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti“.

Odpovědnost

Odpovědnost žáka je chápána jako významná součást jeho kompetence k řešení problémů a kompetence občanské. Výchova k odpovědnosti by se proto měla stát nedílnou součástí školního vzdělávání. Neméně důležitá je v této souvislosti také výchova v demokratického občana, která představuje syntézu hodnot, jakými jsou spravedlnost, tolerance a odpovědnost. Klíčové je, aby se škola sama stala modelem demokratické společnosti a umožňovala žákům zapojovat se do školního dění a spolurozhodovat o záležitostech, které se jich týkají. V posledních letech dochází ve vyspělých zemích k celé řadě změn, které nastolují zcela novou situaci ve vztahu k cíli a smyslu individuálního života člověka a staví tak před něj zcela nové výzvy. Demokracie na straně jedné zajišťuje občanům svobodu, poskytuje jim volební a lidská práva, umožňuje jim uspokojovat vlastní potřeby, rozvíjet svou osobnost a směřovat za štěstím, na straně druhé se však do pozadí dostávají některé tradiční lidské hodnoty, které je potřeba znovu objevit a začít používat v praxi.

Demokracie

Demokracie je složeninou dvou řeckých slov: demos (lid) + kratein (vládnout) a všeobecně se definuje jako „vláda lidu“. Poprvé se s tímto pojmem setkáváme na přelomu 5. a 6. století před n. l. v Řecku. Již tehdy byla společnost a její politické uspořádání předmětem kritického bádání a filozofických úvah s cílem přijít na to, které uspořádání společnosti je tím nejlepším. Tehdy se však jednalo o tzv. otrokářskou demokracii, ve které ženy a otroci neměli volební právo. Demokratický způsob vlády prošel dlouhým vývojem a stejným vývojem prošly také definice tohoto pojmu. V současnosti demokracii můžeme nejjednodušeji definovat jako *„společenství občanů, kteří společně vykonávají správu věcí veřejných, což znamená, že se nejedná o vládu jedince nebo omezené skupiny“*.

Demokratické zřízení je založeno na principu podřízení menšiny většině, na uznání rovnosti, svobod (svoboda projevu, vyznání, spolčování) a politických práv občanů, suverenity lidu, kdy moc vychází z vůle lidu a tato vůle se realizuje všeobecnými volbami jak pro muže, tak pro ženy.

Výchova k odpovědnosti a hodnotám

Hodnotu můžeme nejobecněji vymezit jako pojem pro ocenění čehokoli ve smyslu materiálním i duchovním. Hodnoty umožňují člověku orientovat se ve světě. Každý, ať už si to více či méně uvědomuje, má svůj systém hodnot, který se odráží v jeho jednání a uvažování. Hodnotový systém by měl být vnitřně celistvý, realistický a do určité míry dynamický, měl by jedinci přinášet uspokojení.

Odpovědnost lze chápat jako pohotovost reagovat na nároky života. Odpovědnost je vždy spjata s vědomím cíle, se samostatnou volbou jednání na základě rozhodování a s připraveností čelit následkům svých činů a velmi úzce souvisí s následujícími jevy:

- **Se svobodou** – jedinec jedná odpovědně pouze tehdy, má-li možnost jednat svobodně a při rozhodování volit z alternativ, a zároveň si tuto svobodu uvědomuje.

- ***S rozhodováním*** – jedinec se rozhoduje samostatně, zohledňuje druhé, svůj systém hodnot a společenská očekávání, volí aktivní odpovědi na každodenní situace.
- ***S přijetím závazku*** – jedinec uvážlivě, aktivně a s osobním zaujetím přijímá sociální požadavky, které se pojí k rolím, jež zastává.

Výchova k odpovědnosti tedy předpokládá především možnost volby a nejmocnějšími prostředky výchovy se na tomto místě stávají vzory chování a zejména vlastní zkušenosti a prožitky. Stejně důležitá je také vnitřní motivace každého jedince a její tři podmínky, tzv. **tři S: smysluplnost, spolupráce a svobodná volba**. Abychom vůbec mohli od někoho žádat odpovědnost, musíme zajistit, aby dotyčný měl možnost vybrat si a učinit nějaké rozhodnutí, a to nikoliv na základě příkazů, které vychovávají k pouhé poslušnosti, ale na základě práva svobodně se vyjádřit.

Mravní výchova

S otázkou svobody a odpovědnosti je nerozlučně spjata také morální jednání, které vychází z předpokladu, že člověk může svobodně jednat, pokud má na výběr z více možností a své jednání kontroluje. **Základním předpokladem morálního chování je přesvědčení, že jedinec dovede odlišit dobré od zlého a že se jeho pohled na ně postupně vyvíjí a vyzrává.**

Slovo morálka je odvozeno od latinského slova *mós*, které označuje zvyk, obyčej a mrav, nebo také osobní způsob života, smýšlení a charakter osobnosti. Morálku tedy můžeme chápat jako soustavu pravidel, hodnot a mravních citů lidského jednání. Zjednodušeně znamená obecnou představu správného jednání jedince ve společnosti, nástroj zajišťující pokojné soužití členů společnosti. Zásadami morálního jednání by se měl člověk řídit z vnitřního přesvědčení, ne ze strachu nebo donucení. Morální chování společnost podporuje obvykle pohrdáním vůči přestupkům, jejich kritikou a vylučováním, nicméně je nutné zdůraznit, že morální pravidla nejsou – na rozdíl od právních – soudně vymahatelná. V našem prostředí se touto problematikou zabývá etická výchova známá také jako výchova k prosociálnosti.

Prosociálnost můžeme charakterizovat jako schopnost konat dobro pro druhého člověka bez očekávání odměny nebo protislužby (tzv. altruistické jednání). Prosociální chování je zaměřeno na pomoc nebo prospěch jiných osob, skupin nebo dosahování společenských cílů bez aktuálního očekávání odměny a má tyto charakteristické rysy:

- chování ve prospěch druhého, které nevyplývá ze služební povinnosti;
- chování ve prospěch druhého bez očekávání protislužby nebo vnější odměny pouze pro dobrý pocit;
- chování vedoucí ke vzájemnosti (čímž rozumíme podobné chování účastníka nikoli ve smyslu „oplatit službu“, ale je zaměřené na druhé lidi a jeho výsledkem je jakýsi lavinový efekt ve společnosti);
- chování, které nenaruší identitu prosociálně jednajícího subjektu (dělá to na základě vlastního rozhodnutí, protože chce, necítí se zneužit).

Prosociální chování nevyklučuje společenský úspěch a pozitivní prosazení, naopak posiluje osobní autonomii jedince, zdravé sebevědomí a sebepojetí, zvyšuje společenskou prestiž. V širším smyslu znamená výchova k prosociálnosti také rozvinutí podmínek a okolností prosociálního chování lidí v celé společnosti, které zajišťují jejich perspektivní společenskou reprodukci a zakotvenost. Jde o takové dílčí cíle jako:

- schopnost komunikace a kooperace;
- rozvoj sociálních dovedností;
- rozvoj občanských ctností.

Mravní řád a hodnoty jsou členům konkrétní společnosti vštěpovány již od narození, nejprve prostřednictvím úzké a širší rodiny, později prostřednictvím vzdělávacích zařízení a dalších společenských vlivů. Rozhodnutí, jaké osvojené etické normy v konkrétní situaci přijme člověk jako nadřazené, závisí na jeho individuálně zformovaném systému hodnot a schopnosti nést odpovědnost za vlastní rozhodnutí.

Etické vztahy nevyjadřují pouze vazbu člověka k ostatním lidem, ale celkový postoj jedince ke světu, životní realitě i sobě samému. Etické vztahy mají stránku:

- objektivní – mravní zásady společnosti;
- subjektivní – mravní vědomí a další povahové kvality každého jednotlivce;
- ideovou (teoretickou) – společností daná pravidla, mravní teorie a různé kodexy hodnot (např. etický kodex hodnot slouží k tomu, aby jasně a zřetelně stanovoval principy a pravidla etického jednání konkrétního seskupení lidí, ať již navenek nebo vůči sobě navzájem, poskytuje užitečná vodítka tím, že formuluje obecné zásady a hodnoty, ke kterým se jejich účastníci hlásí a které je účelné dodržovat).

Výchova charakteru

Velmi důležitá je také výchova charakteru, která v sobě v různé míře zahrnuje i výchovu k hodnotám, morálce, občanství a demokracii. Vztahuje se k utváření

mravních a charakterových vlastností osobnosti, k formování postojů, hodnot, světového názoru a projevů chování. Jednat zodpovědně znamená něco dělat, protože vím, že je to potřebné udělat a je to v souladu s tím, co se obecně uznává jako lidem prospěšné či správné. Výchova charakteru by se měla opírat o pět hlavních složek, mezi které patří kooperativní učení, využití dětské literatury k rozvoji empatie a porozumění druhým, poskytnutí příkladů prosociálního chování, zapojení žáků do aktivit zaměřených na pomoc mladším spolužákům a vrstevníkům a posílení morálního úsudku a sebekontroly žáků.

Kritické myšlení

Výchova demokratického občana se mimo jiné zaměřuje také na rozvoj jeho kritického myšlení (angl. critical thinking). **Kritické myšlení lze definovat jako nezávislé myšlení, které informace chápe jako východisko a hledá rozumné argumenty, začíná otázkami a problémy.** Kritické myšlení myšlenku (informaci) nejdříve uchopí, důkladně prozkoumá, porovná s opačnými názory a nakonec zaujme k problému konečné stanovisko. Nezávislé myšlení je založeno na individuálním přístupu a svobodě se sám

za sebe umět rozhodnout a zároveň buď přijmout, či odmítnout myšlenky někoho druhého. Vše se děje na základě uvažování, a to jak svobodného a nezávislého, tak hlavně vlastního. Kritické myšlení se neobejde bez informace, která je základní složkou kritického myšlení. Aby bylo možné nezávisle a kriticky myslet, je nezbytné nejdříve znát fakta, teorie, hypotézy, data a pojmy. Tento druh myšlení začíná vždy nejdříve položenými otázkami a také problémy, kterými je nutno se zabývat a začít je řešit. Díky tomu se žáci naučí lépe vnímat problémy kolem. Pokud v rámci kritického myšlení lze přijít na možný způsob řešení, je důležité najít vhodné důvody a argumenty k prokázání jeho logiky a praktičnosti. Kritické myšlení napomáhá ke zlepšení vyjadřovacích schopností, podporuje čtenářství, pomáhá udělat si na věc vlastní názor a umět správně argumentovat. Podněcuje schopnosti spolupracovat s ostatními, respektovat různá odlišná stanoviska, podporuje kritickou práci s informacemi a pomáhá uchovat si osvojené informace. Kritické myšlení je především o vzájemné výměně myšlenek, toleranci a odpovědnosti za své názory.

Komunikace

Podmínkou sociální existence člověka, která vyplývá z jeho potřeby vyměňovat si informace s jinými lidmi, je komunikace. Dochází při ní k výměně představ, názorů, nálad, postojů apod. Hlavním předpokladem sdělování i samotného procesu dorozumívání je naše řeč – verbální stránka komunikace, řeč těla – neverbální mimoslovní komunikace a komunikace činem. Významnou součástí lidské komunikace je také poslouchání či naslouchání, dovednost, které se musíme naučit.

Každý, kdo komunikuje, se setkává také s překážkami, komunikačními bariérami, které mu samotný proces mezilidské komunikace komplikují. Včasné rozpoznání a reflexe těchto bariér je prvním pozitivním krokem na cestě k jejich překonání a vyrovnání se s nimi.

Vztah k partnerovi (účastníkovi komunikace) může odkrývat i řadu dalších bariér, které lze zahrnout do oblasti tzv. nerovného vztahu mezi oběma účastníky komunikace. Jde o situace, kdy nejsme ochotni či schopni respektovat například nižší či vyšší úroveň komunikačního partnera. Rozdíly mezi komunikačními partnery mohou být dány také kulturou, mluvou v podobě slangu, nářečí, hovorového, případně odborného jazyka.

Mohou se objevit rovněž bariéry v podobě xenofobie, neúcty a odporu vůči komunikačnímu partnerovi. Další bariérou je například nepřípravenost na komunikování, fyzické nepohodlí (snižuje výkonnost v poslouchání i ve verbálním projevu) či stereotypizace (zařazování komunikačního partnera do úzkého rámce).

Aby byla jakákoliv sociální komunikace efektivní a na požadované úrovni, je nezbytné, aby aktivita byla nejen na straně hovořící osoby, ale také na straně osoby, která naslouchá.

Úspěšná komunikace na straně komunikujícího předpokládá:

- překonání osobního strachu z odmítání;
- zvýšení sebedůvěry a překonání osobních pochybností;
- umět přijmout odpovědnost;
- umět si stanovit cíl a jít si pevně za svým;
- schopnost plánovat a rozhodovat se;
- umět vyjednávat a ptát se;
- schopnost neustále se vzdělávat a učit.

Naproti tomu dobrý posluchač dovede naslouchat klíčovým momentům, hlavním myšlenkám. Neuzavírá se dopředu myšlenkám řečníka, sleduje neverbální stimuly, má silnou touhu porozumět. Od dobrého posluchače se očekává interakce verbální i neverbální, dodržování následujících principů aktivního naslouchání:

- *objektivní naslouchání* (zaměření se na obsah slov, ne na přednes nebo osobní sympatie či nesympatie);
- *nepřetržité naslouchání* (i v případě, že dané téma není příliš zajímavé);
- *zajištění klidného prostředí k naslouchání*;
- *udržení přirozeného pohledu do očí*;
- *nevyvozování rychlých závěrů, nepřerušování komunikačního partnera* (pokud něčemu nerozumíme, až dotyčný domluví, zeptáme se);
- *zpětná vazba* (po celou dobu naslouchání je důležité neverbální komunikací zřetelně dávat najevo, že všemu, co je nám sdělováno, rozumíme – kývání hlavou, změna výrazu obličeje, úsměv).

2. Co je to žákovský parlament

Žákovský parlament (také školní parlament, zkráceně ŽP) je ustanoven **ze zástupců jednotlivých tříd 3.–9. ročníků ZŠ**, kteří se **pravidelně scházejí** a které koordinuje dospělá osoba z řad pedagogů. Hlavní náplní žákovského parlamentu je **komunikovat s vedením školy a pedagogickými pracovníky a zároveň předkládat připomínky a náměty ze tříd, informovat žáky a veřejnost o dění ve škole**.

ŽP prochází nezbytnými parlamentními aktivitami, jako jsou volby, rozdělení rolí, formulace pravidel, propagace a plánování činností, sebereflexe – tedy sebehodnocení. Účinně pracuje na zlepšení dovedností členů parlamentu tak, aby byli schopnými zástupci tříd a efektivně plnili svoji roli. Realizuje rovněž projekty, které napomáhají ke změně klimatu školy. Právě žáci jsou často ti, kdo přichází se zajímavými nápady a podněty pro zlepšení chodu školy, ŽP se tak stává demokratickým spojením mezi pedagogy, žáky a vedením školy.

Školní parlament má podle Úmluvy o právech dítěte (Valné shromáždění OSN z 20. 11. 1989) některá práva. Je to právo vyjádřit svůj názor a požadavek. Má právo na zajištění kázně ve škole odpovídající lidské důstojnosti. Má právo získat a zveřejnit informaci a má právo na ochranu před jakoukoli diskriminací.

V roce 2018 se sešli zástupci nejúspěšnějších školních parlamentů v Praze na půdě Senátu. Představili své projekty s názvem „Co dělají školy pro demokracii?“. Porota ocenila všechny projekty a s potěšením konstatovala, že počet fungujících parlamentů na základních i středních školách stále roste. Podle posledního průzkumu České školní inspekce z r. 2017 je na českých základních školách 1 505 ŽP. Za všechny porotce uvádíme názor alespoň jednoho z nich – Adama Mišíka, herce a zpěváka: *„Myslím si, že pro naši generaci je demokracie něco tak samozřejmého, že už vlastně tak trochu zapomínáme, co to vlastně je. A proto je skvělé, že jsou takové projekty jako třeba „Co dělají školy pro demokracii?“, kde se to vlastně můžeme naučit a zjistit díky tomu, co by se stalo, kdyby ta demokracie nebyla. Díky, že jste se zúčastnili, je to strašně důležité.“*

3. Osoba koordinátora

Osoba koordinátora vede žáky k uvědomění si nutnosti spolupráce, týmového rozhodování, rozdělení povinností, odpovědnosti za svá rozhodnutí a k demokratické výchově. Koordinátor funguje jako prostředník mezi vedením školy, ostatními kolegy a žáky. Je dobrý psycholog, který vymezuje hranice mezi dospělými, dospívajícími nebo dětmi. Často bývá také tím, kdo musí bojovat na začátku proti předsudkům ze strany vedení školy, s neochotou kolegů v pedagogickém sboru a s malou motivací u žáků. Jako každá novinka je i ŽP přijímán s počáteční nervozitou či nevolí. Koordinátor musí být i dobrým psychologem, který vymezuje hranice mezi dospělými a žáky. Je schopen vytipovat vhodné kandidáty do ŽP – nemělo by se jednat pouze o žáky s nejlepším prospěchem, pro tuto funkci se mnohem více hodí zjistit, kdo je ve třídě „neformálním vůdcem“ či „šedou eminencí“. Tato osoba má nejčastěji větší zastání u třídy než premianti.

Koordinátor by nikdy neměl být spokojen se stavem ve škole, kdy vše „funguje“, ale pomáhá hledat témata, která může ŽP řešit. Nikdy nevystupuje jako rozhodující autorita, ale funguje v roli facilitátora, který ŽP moderuje a udržuje jeho pozornost na problémech a kompetencích, které má žákovský parlament v popisu své činnosti. Facilitátor není

obyčejný moderátor, musí umět vést diskusi a měl by také za průběh dané diskuse odpovídat. Koordinátor nikdy nekoná práci za žáky, ale vede je k odpovědnosti za jejich rozhodnutí. Je hlavní osobou, která organizuje volby do ŽP a učí žáky jejich důležitosti a správné interpretaci výsledků. Nelze ovšem delegovat na žáky vše, u některých záležitostí, jako je např. znalost legislativy, nesmí koordinátor dopustit to, aby ŽP překročil svou pravomoc a zasahoval do věcí, které jsou v rozporu s platnými zákony. Koordinátor se mimo jiné zajímá i o politiku a vyzná se v činnostech jednotlivých složek vlády ČR i Evropského parlamentu.

Každý koordinátor si na začátku musí položit tyto základní otázky:

1. Proč žákovský parlament ve škole potřebujeme?
2. Jaká jsou rizika jeho činnosti?
3. Jak se vypořádat s nelibostí vedení školy, obavami kolegů a lhostejností žáků?
4. Jaké jsou nejpalčivější problémy, které by měl ŽP řešit?

Koordinátor při založení ŽP usiluje nejdříve o to, aby parlament získal své pevné místo v rámci fungujících orgánů školy. Informuje předem vedení školy i kolegy a prezentuje jim pozitiva tohoto školního uskupení. Jasně vymezuje kompetence a pravomoci, které bude ŽP mít. Volí adekvátní systém propagace a prezentace práce. Vhodné formy jsou např. pomocí školního časopisu, sociálních sítí, nástěnek apod.

Koordinátor je dospělá osoba, nejčastěji pedagog, ale může jím být i rodič, školní psycholog či jiná osoba, která se školou spolupracuje a zná její strukturu a problémy. Spolupracuje také s vedením školy, učitelským sborem i žáky.

Stmeluje ŽP pomocí zážitkových aktivit a her. Rozvíjí měkké dovednosti žáků, jako jsou řečnické projevy, pravidla, jak vést a argumentovat v diskusi, empatické chování a respektování názorů jiných.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Když škola začíná s prací žákovského parlamentu, je ze začátku osoba koordinátora velmi důležitá. Koordinátor žáky vede a usměrňuje, ukazuje jim, že hlasování není jediný způsob rozhodování, a ani nemusí být vždy tím nejlepším. Pomáhá oddělovat jednotlivé fáze při práci ŽP: fázi sběru nápadů, fázi diskuse a fázi samotného rozhodování. Zároveň pomáhá žákům postupně si osvojovat jednotlivé rozhodovací procesy a tím napomáhá tomu, že významně roste efektivita práce parlamentu.

4. Volby

Založení školního parlamentu

Školní parlament může vzniknout:

- 1) z rozhodnutí vedení školy;
- 2) z potřeby žáků;
- 3) z iniciativy pedagoga-koordinátora;
- 4) z iniciativy školské rady či spolku při škole.

Pokud má školní parlament posilovat občanské vzdělávání a demokratické myšlení, vede cesta žáků do parlamentu obvykle přes volby.

Volby jsou hlavním mechanismem demokracie, jímž si žáci vybírají ze svých řad zástupce do školního parlamentu. Volby jsou svobodným prvkem v demokratické společnosti, proto i ve školách je pouze na žácích, zda se voleb do školního parlamentu zúčastní, či nikoli. Nejčastěji třídy nebo ročníky navrhnou své zástupce a předávají jim některé své pravomoci.

Volby ve školách se podobají svým systémem, organizací i průběhem volbám do Parlamentu ČR. Přesto lze aplikovat několik volebních modelů (např. poměrné zastoupení podle tříd, ročníků, podle roku narození, pohlaví apod.). Hlas mohou mít také dospělé osoby, např. třídní učitel nebo koordinátor žákovského parlamentu.

Volební model

Existuje několik cest, jak sestavit školní parlament. Je na každé škole, jaký volební model si zvolí. Před samotnými volbami je nutné si ujasnit základní parametry školního parlamentu a zvolit volební systém.

Velikost školního parlamentu? Počet kandidátů ze třídy?

např.: 1 kandidát – 2 kandidáti – ... – poměrně podle velikosti třídy

Z jakých ročníků budou vybírání kandidáti do školního parlamentu?

např.: první stupeň – druhý stupeň

Jaký bude poměr chlapců a děvčat?

např.: náhodný – vyrovnaný – podle poměru ve škole – jiný

Kdo jsou oprávnění voliči?

např.: jen žáci z ročníků, kteří vyslali kandidáta – všichni žáci školy – žáci a třídní učitel – a další

Kolik a jaké výbory (pracovní skupiny/komise) bude mít školní parlament?

např.: žádné – 2 výbory – 3 výbory – 4 výbory

např.: sportovní výbor – výbor pro stravování – výbor pro volný čas

Kde a kdy volit?

např.: volební místností bude každá třída – vhodně zvolená a vybavená místnost (plenta, urna);

např.: na konci školního roku – na začátku školního roku

Kdo budou členové volební komise?

např.: žáci – žáci a třídní učitel – učitelé – žáci, učitelé a nepedagogičtí pracovníci

Délka mandátu zvolených zástupců?

např.: jeden rok – dva roky – tři roky

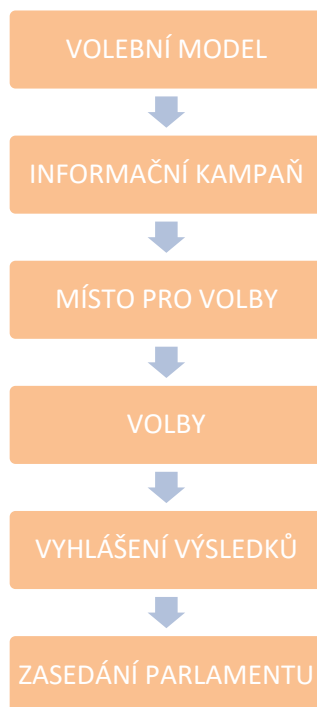
Praktický příklad

» Z diskuse ve škole mezi žáky a pedagogy a z dotazníků pro žáky a pedagogy byl vybrán následující volební model pro sestavení školního parlamentu:

1. Členy parlamentu budou pouze žáci 5.–9. ročníků
2. Každá z 10 tříd vyšle do parlamentu 1 zástupce za třídu pro třídy s počtem do 19 žáků a 2 zástupce pro třídy s počtem od 20 žáků.
3. Z pravidla 1. a 2. bylo stanoveno, že z 10 tříd vznikne v daném školním roce dvacetičlenný školní parlament (2 třídy jsou málopočetné).
4. Řádné volby do školního parlamentu proběhnou vždy na začátku školního roku, nové jsou pro žáky 5. ročníků, kteří nahradí žáky z 9. ročníků.
5. Volby proběhnou v každé třídě, ze které budou vybráni zástupci do ŽP.
6. Kandidát do školního parlamentu vzejde jednak z vlastní vůle žáka (zájemce o práci ve školním parlamentu) a jednak z návrhů žáků. Každý žák napíše na lístek jméno žáka, kterého chce, aby zastupoval třídu ve školním parlamentu. Žák má právo odevzdat prázdný lístek. Tyto lístečky vyhodnotí třídní učitel a oznámí jména tří kandidátů navržených třídou. Kandidát má právo nominaci odmítnout. Z dobrovolných zájemců a třídou navržených kandidátů vzejdou kandidáti, z nichž budou jeden až dva zvoleni do školního parlamentu v řádných volbách.
7. Pokud z některé ze tříd nevzejde žádný kandidát, neproběhnou ve třídě volby a třída nebude mít v parlamentu zastoupení.
8. Třídní volební komise, která může mít tři členy, vznikne losem z žáků, kteří nekandidují do parlamentu. Školní pětičlenná volební komise bude složena z ředitele školy, koordinátora školního parlamentu a tří žáků, kteří budou vybráni losem z řad žáků devátých ročníků. ◀◀

Organizace voleb

1. Obvykle vedení školy nebo koordinátor školního parlamentu zvolí vhodný volební model a termín voleb. Volební model musí být co nejvíce přizpůsoben věku kandidátů a voličů.
2. Před samotnými volbami musí proběhnout informační kampaň. Třídní učitelé nebo koordinátor školního parlamentu vysvětlí žákům význam školního parlamentu, jeho naplň práce a zvolený volební model. Velmi důležitá je vhodná motivace. Informační kampaň je vhodné rozšířit i o všechny pedagogy a rodiče žáků.
3. Dále je důležité stanovit roli třídního učitele a koordinátora školního parlamentu, stanovit volební komisi a volební místnost.
4. Následně proběhnou samotné volby do školního parlamentu. Školní volby by měly být velmi podobné skutečným volbám – hlasovací lístky, urna, plomba, plenta, státní nebo školní symboly apod. Jelikož žáci většinou nemají občanský průkaz, je možno místo něj využít žákovské knížky.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

5. Následuje práce volební komise, sčítání hlasů, prezentování výsledků voleb. Žáci a pedagogové, kteří jsou členy volební komise, musí být řádně poučeni a musí být stanovena jasná pravidla pro „vítěze“ voleb. Výsledky je nutné prezentovat v každé třídě, na veřejných nástěnkách, na webových stránkách školy a vyhlásit ve školním rozhlase.
6. Stanoví se termín pro první schůzi nově zvolených zástupců.

5. Fungování a pravidla parlamentu

Povinností koordinátora žákovského parlamentu je iniciovat první schůzku, na které připomene roli a kompetence ŽP. Zorganizuje volby zástupců z řad žáků. Na první schůzku pozve vedení školy, které by mělo zdůraznit svou podporu pro toto žákovské sdružení. Na tomto prvním setkání je sestaven harmonogram aktivit a akcí, které bude ŽP pořádat v příslušném školním roce. V případě pravidelného setkávání je nutné zařídit, aby byl v rozvrhu vyčleněn vhodný čas a místo pro setkávání školního parlamentu. ŽP pro svou práci potřebuje i odpovídající materiální, kancelářské a audiovizuální vybavení, které poskytuje vedení školy.

Koordinátor společně se členy žákovského parlamentu stanoví základní funkce parlamentu a jeho pravidla. Koordinátor pověří žáky, aby nastudovali různé formy politických parlamentů, senátů, sněmoven a jejich pravidel a fungování. Doporučuje se vytvořit formální dokument, ve kterém bude jasně stanoveno, jak bude ŽP fungovat, jednat, hlasovat a rozhodovat o záležitostech, které bude na svých jednáních probírat. Může si vytvořit jednací řád a stanovit jak obecná pravidla, tak např. specifická pravidla, která jeho členové budou dodržovat.

6. Kompetence, role, funkce žákovského parlamentu

Před založením žákovského parlamentu koordinátor stanoví, jakou roli bude toto školní sdružení zastávat, co bude v jeho kompetencích. S tím seznámí členy parlamentu a společně s nimi tyto obecné body upraví dle aktuálních potřeb dané školy, např. ŽP bude sloužit jako nástroj třídního učitele pro práci s konkrétní třídou. ŽP by si měl vymezit svá práva, ale i povinnosti, za které je zodpovědný.

Žákovský parlament začne nejlépe fungovat, pokud si jeho členové společně s koordinátorem stanoví první dosažitelný cíl, který začnou co nejdříve realizovat. Dojde tak k upevnění vazeb mezi členy školního uskupení a k automatickému rozdělení rolí a vytvoření menších podskupin. Nejlepší je, když je zvolený projekt krátkodobého charakteru, aby ŽP brzy zažil spokojenost a radost z toho, že se mu jej podařilo splnit. Splnění tohoto cíle skupinu povzbudí a dodá jí sílu a chuť do dalších, náročnějších akcí.

Praktický příklad

► Během startovacích projektů a stanovování krátkodobých cílů nejčastěji koordinátor navrhuje žákům diskusi o tom, jaké materiální vybavení je potřeba zlepšit, obnovit či nakoupit. Jedná se o poměrně snadný projekt, při kterém žáci komunikují s vedením školy nebo s jinými partnery a výsledek je hned vidět a znát.

Na jedné škole přišel vyučující tělesné výchovy s tím, že diskutoval s dívkami, proč se po hodině TV nespřehují. Dívky mu oznámily, že by se rády sprchovaly, ale nechce se jim chodit domů nebo do výuky s mokrou hlavou. Proto společně přišli s nápadem zakoupit fény na vlasy, které jim právě ŽP pomohl zařídit a vyjednat u tatínka jednoho z žáků, který podnikal v oboru sportovního vybavení. Škola tak získala spolehlivého dodavatele sportovních potřeb, načiní a náradí a podnikatel v rámci sdružení rodičů daroval škole 2 fény, které začaly používat dívky po hodinách tělesné výchovy. Všechny strany byly spokojené – ředitelství školy získalo nového dodavatele, učitel tělocviku i jeho studentky potřebné vybavení a ŽP měl hned na začátku září splněn první projekt.

Jiná škola bojovala s absencí wi-fi připojení v atriu školy, kde se každou přestávku setkávala spousta žáků, kteří zde svačili u školního bufetu nebo se připravovali na další výuku, měli obědovou pauzu apod. Na tento nedostatek upozornil spolužák člena ŽP a ten jeho nápad prezentoval na zasedání. Žáci tedy podali oficiální žádost na vedení školy formou úředního dopisu. Ředitel školy pověřil IT technika a školní atrium bylo velmi rychle zasítováno. ◀◀

Takto lze nastartovat činnost žakovského parlamentu a pomoci žákům rychle uspět hned po jeho ustanovení. Vše se projeví na pozitivní motivaci, že žakovský parlament má smysl a má své místo na škole.

Nejčastější rolí ŽP je komunikace s vedením školy a pedagogickým sborem ve prospěch těch, kteří si je zvolili jako své zástupce. Členové ŽP zastupují ostatní žáky školy, dále reprezentují školu na veřejnosti, před rodiči, přáteli školy i širokou veřejností. Své výsledky vhodně prezentují. Napomáhají k vytvoření vazeb mezi třídními kolektivy napříč všemi ročníky. Pořádají a organizují různé akce, které zlepšují klima školy i jednotlivých tříd. Vychovávají své členy k občanské iniciativě a aktivitě ve prospěch širšího okruhu žáků. Zlepšují komunikativní, argumentační i formální dovednosti svých členů pomocí referátů, prezentací, diskusí a rozdělování týmových rolí.

Existence a fungování ŽP zlepšuje rovněž povědomí o škole u veřejnosti (dny otevřených dveří) i u formálních institucí (Česká školní inspekce, zřizovatel). Vedení školy tak získává další cenný zdroj informací přímo ze tříd a od žáků.

Praktický příklad

▶▶ Akcí velkého rozsahu je školní ples. Tuto akci opět spoluorganizuje školní parlament, a to jeho část – žáci 9. ročníku. Akce má již zaběhnutý řád, a tak žáci toho příliš nevymýšlejí – fungují jako pořadatelé, šatnáři, moderátoři, prodejci losů do tomboly. Pokud mají žáci svolení zákonných zástupců, mohou zůstat na plesu a strávit čas společenským tancem. Někdy dojde ke spolupráci s kolegy tělocvikáři, kdy žáci nacvičí

i nějaký hromadný tanec, který je poté použit jako bod programu. Akce má vysokou oblibu, úroveň a je každoročně významnou akcí na škole. ◀◀

Další rolí ŽP je zlepšování atmosféry ve školních a třídních kolektivech. Členové parlamentu pomáhají nováčkům (žákům 1. tříd) překlenout a zvládnout přechod mezi různými stupni vzdělávacího systému, prezentují školu na veřejnosti i na jiných školách (např. se mohou zúčastnit akcí mateřské školy se záměrem ukázat předškolákům, jak budou pracovat na základní škole).

Praktický příklad

▶▶ Co se týče jiné náplně žákovského parlamentu kromě nakupování věcí a zvelebování pracovního či neformálního prostředí školy, jsou zde i příklady středních a velkých projektů, za které žákovský parlament odpovídá.

Velkou akcí školy je oficiální vítání žáků prvních ročníků na naší škole. Tato akce se koná hned na začátku školního roku, a proto ji připravují členové ŽP ještě na konci předešlého školního roku. Akci připravuje vždy část ŽP, na naší škole jsou to žáci 8. až 9. ročníků, kteří již mají zkušenosti z předchozích let, kdy tento projekt organizovali jejich předchůdci. Viděli tedy její provedení a organizaci, navíc ŽP pravidelně tuto akci natáčí a umísťuje na školním webu, takže inspirací je spousta. Přesto každý ročník vždy vymyslí něco originálního a zajímavého. Při samotné organizaci si ŽP dělí i různé role – moderátoři (provádějí celou akci), DJ (pouští hudbu, videa apod.), technici (zařizují technické vybavení, dataprojektor, ozvučení, úklid), výtvarníci (kulisy, brána pro vstup prvňáčků do školy, šerpy) atd. ◀◀

Žákovský parlament také vhodně prezentuje svou činnost i výsledky jak uvnitř školy, tak i mimo ni. V dnešní době se často zapomíná a zanedbává právě vnitřní prezentace ŽP. Žáci jsou velmi zbláhnutí v ovládání sociálních sítí, tvorbě webových stránek či přímo aplikací a v jiných internetových médiích. Nástěnky, časopis (věstník) a jiné tradiční formy bývají často prezentovány jako zastaralé a nefunkční. Ale existence pouze virtuální, tedy „vše jen na internetu“, není jedinou vhodnou formou. Právě nástěnky,

časopisy, věstníky, papírové ankety, jejich fyzická přítomnost, ukotvuje činnost ŽP na škole a dá se výborně použít i pro propagaci školy (dny otevřených dveří, mikulášské nadílky, dobročinné či charitativní akce). V těchto případech je skvělé mít fotografie nástěnek, časopisy a další hmatatelné důkazy o činnosti a fungování ŽP. Není řešením rozdávat odkazy na webové stránky, facebookové stránky, online fotogalerie nebo videa na YouTube.

Praktický příklad

» Rozloučení deváťáků na naší škole organizuje školní parlament ve spolupráci s příslušnými třídními učiteli a s některými dalšími vybranými pedagogy. Pomáhá jim zorganizovat krátké rozloučení se zaměstnanci školy, vymyslet a secvičit kulturní program a podílí se i na výrobě malých dárečků jako poděkování pedagogům za jejich práci. Zároveň se rozloučí nejstarší členové ŽP a tím se i jim zároveň poděkuje za jejich práci. «

V případě řešení citlivých individuálních (žák vs. učitel, učitel vs. rodič) či profesních sporů (učitel vs. učitel, učitel vs. třída, učitel vs. vedení školy), funguje ŽP jako instituce, která nejčastěji o problému informuje. Nepřísluší mu však dále tyto spory hodnotit či řešit. Vedení školy i koordinátor by však měl ŽP seznámit s tím, co se v těchto věcech událo a jak se problém vyřešil. Příkladem může být spor učitele s celou třídou, který lze řešit zapojením kvalifikovaného psychologa. Je tedy nutné jasně vymezit kompetence a pravomoc koordinátora, ŽP, pedagogického sboru a vedení školy, případně i cizích osob – rodičů nebo psychologa.

7. Agenda a jednací řád

Co je to agenda?

Agenda představuje souhrn toho, co je třeba udělat, vyřídit, zařídit. Agenda je také program schůze, porady nebo konference, souhrn témat, o nichž se má jednat. Agendu/program připravuje obvykle předseda školního parlamentu často v součinnosti s koordinátorem. Aby schůze parlamentu měla jasná pravidla a systém, měli by si zvolení členové školního parlamentu na svém prvním zasedání stanovit jednací řád.

Co je to jednací řád?

Jednací řád je soubor formálních pravidel, jimiž se řídí výbory, skupiny a jednotky. Ve školství se setkáváme s jednacím řádem u jednání spolků, rodičovských rad a školských rad. Uplatnění jednacího řádu je výborná metoda, jak s náležitým respektem vyslechnout názor každého člena skupiny. Důležité je, aby jednací řád vyhovoval principům spravedlnosti a rovnoprávného zastoupení členů. Jde o nástroj upevňující demokratické principy ve skupině. Struktura a délka jednacího řádu školního parlamentu musí být úměrné věku, tedy rozumovým schopnostem členů skupiny.

Obsah jednacího řádu

Jednací řád musí být **krátký, přehledný a srozumitelný** a jeho znění musí být srozumitelné dané věkové skupině žáků. Jednací řád může obsahovat například:

1. Úvodní ustanovení – jednací řád školního parlamentu, název parlamentu, název školy, výbory školního parlamentu apod.
2. Vymezení činností a kompetencí školního parlamentu
3. Způsob jednání členů školního parlamentu – kdo svolává a kam, kdo řídí, kdy svolává a jak svolává; program a příprava zasedání
4. Volba předsedy a místopředsedy školního parlamentu; volba předsedy výboru
5. Hlasování

6. Organizačně-technické záležitosti
7. Výstupy ze zasedání
8. Další a ostatní ustanovení, například o spolupráci se školskou radou, se spolkem apod.

Praktický příklad

»» Jednací řád

Školní parlament při Základní škole stanovil následující jednací řád:

I. Úvodní ustanovení

1. Jednací řád upravuje postup při svolávání školního parlamentu k řádným i mimořádným zasedáním, stanovuje zásady pro průběh jednání, určuje způsob jednání a vymezuje podmínky pro volby funkcionářů školního parlamentu.
2. Jednací řád je závazným dokumentem pro všechny členy zasedání školního parlamentu a jeho změny lze provést po schválení nadpoloviční většinou všech členů školního parlamentu.

II. Zasedání školního parlamentu

1. Zasedání školního parlamentu svolává a řídí jeho předseda, kterého volí členové školního parlamentu na prvním zasedání v daném školním roce.
2. Termín zasedání je zveřejněn na nástěnce školního parlamentu. Zveřejňování těchto informací má na starosti referent pro informace.
3. Ke zvolení předsedy a místopředsedy je zapotřebí, aby pro navržené kandidáty hlasovala nadpoloviční většina všech členů školního parlamentu.
4. Zasedání parlamentu není veřejné. V případě zájmu je možno spolupodílet se na zasedání po předchozí dohodě.
5. Svou neúčast na zasedání školního parlamentu omluví člen školního parlamentu předem, nejpozději však v den jeho konání.

6. V případě, že se člen školního parlamentu nezúčastní v průběhu pololetí nadpolovičního počtu zasedání, projedná se jeho další setrvání ve školním parlamentu.

7. Řádná zasedání se konají ve středu v 7:15 hodin jedenkrát za měsíc.

8. Mimořádná zasedání svolá předseda za pomoci referentů pro informace.

9. Školní parlament je usnášeníschopný, zúčastní-li se nadpoloviční většina členů školního parlamentu.

10. Školní parlament schvaluje:

- a) jednací řád školního parlamentu;
- b) setrvávání členů, kteří ve školním parlamentu nepracují podle dohodnutých pravidel.

11. Školní parlament navrhuje:

- a) změny ve školním řádu;
- b) opatření ke zlepšení sociálního prostředí ve škole (akce školy, soutěže, ...).

12. Na každém zasedání určí předseda zapisovatele, který provede zápis z jednání a předá jej předsedovi.

13. Výsledky hlasování školního parlamentu jsou veřejné, hlasuje se „pro“, „proti“, „zdržel se hlasování“.

14. Jednací řád má platnost po celé funkční období členů školního parlamentu, tedy jeden školní rok.

Tento jednací řád byl schválen na zasedání školního parlamentu dne

Podpisy všech členů: ◀◀

8. Memorandum (smlouva)

Co je memorandum a k čemu je dobré?

Školní parlament v rámci posílení demokratických principů sepíše se spolupracující stranou memorandum nebo dohodu o spolupráci. Memorandum je na rozdíl od smlouvy spíše neformálním záznamem nějaké skutečnosti, jednání nebo stanoviska. Jako legislativní oporu pro vznik memoranda nebo dohody o spolupráci můžeme použít § 1746 odst. 2 občanského zákoníku. Memorandum bude sepsáno mezi školním parlamentem a např. vedením školy, školskou radou, spolkem, jiným školním parlamentem apod. Při tvorbě memoranda se opět posiluje právní vědomí členů parlamentu.

Obsah memoranda

Obsah memoranda nemůže překročit legislativní rámec. Není možné vyžadovat např. po vedení školy nebo školské radě něco, co neumožňuje legislativa. Zde je opět velmi důležitá role koordinátora školního parlamentu. V memorandu je vhodné uvést spolupracující strany, účel a předmět dohody, práva a povinnosti obou partnerů a další ustanovení.

Praktický příklad

» Smlouva mezi členem žákovského parlamentu a školou

Jméno žáka:

Třída:

Za vedení školy: Mgr. Jan Novák

Školní rok: 2018/2019

Já, člen žákovského parlamentu školy, se podpisem této smlouvy zavazuji:

- účastnit se a chodit včas na zasedání žákovského parlamentu;
- zastupovat svou třídu, tlumočit názory a návrhy spolužáků na zlepšení práce školy a jejího prostředí;
- zpětně třídu informovat o průběhu a výsledcích jednání žákovského parlamentu;
- podílet se na činnostech žákovského parlamentu;
- propagovat a příkladně reprezentovat školu;
- dodržovat jednací řád a ústavu žákovského parlamentu.

Já, zástupce školy, prohlašuji, že:

- škola poskytne pro činnost žákovského parlamentu zázemí (prostory);
- člen žákovského parlamentu bude uvolněn z výuky, jestliže si to budou vyžadovat jeho povinnosti;
- žákovský parlament bude mít přístup k informacím, které bude pro svou činnost potřebovat;
- škola bude informovat o činnostech parlamentu prostřednictvím dostupných prostředků (webové stránky školy, pedagogická rada, školní rozhlas, školní časopis, nástěnka);
- škola bude podporovat činnost žákovského parlamentu (pravidelné schůzky s vedením, záštita nad projekty).

V dne

Podpisy: ◀◀

9. Metody práce žákovského parlamentu

Školní parlament předkládá podněty, otázky a návrhy žáků pedagogům a vedení školy. Zprostředkovává informace mezi třídami, snaží se o spolupráci mezi jednotlivými ročníky. Usiluje o naplňování cílů školy v oblasti osobnostní a sociální výchovy a ve výchově v demokratického člověka. Pokud dojde k nějakému problému, snaží se najít optimální řešení.

Spolupráce a aktivity nemusí probíhat jen v rámci školy, ale existují i různé organizace, díky nimž se rozvíjí a upevňuje demokratická výchova mezi žáky. Mezi nejznámější organizace, které s ŽP mohou spolupracovat, patří ADRA, různé charitativní organizace na pomoc dětem, starým lidem, ale i zvířatům. Vděčná bývá spolupráce s útulky psů a koček.

Praktický příklad

► Na jedné škole využili při práci ŽP mezinárodního dne „Giving Tuesday“, což je den, kdy lidé darují věci jiným lidem, a právě takový den zde v menším měřítku zorganizovali. Žáci ve spolupráci se ŽP přinesli do školy hračky, knihy, hry a věnovali je těm, kteří je potřebovali. S organizací a předáváním těchto vybraných věcí jim pomohla organizace Člověk v tísni, která již má s podobnými akcemi zkušenosti a ví, komu vybrané věci darovat. ◄◄

Doporučené metody výuky v práci školního parlamentu

Na začátku práce školního parlamentu je třeba se zamyslet nad tím, **čemu se vlastně parlament bude věnovat a jakou funkci ve škole má.**

Všichni – jak žáci, tak učitelé – si musí ujasnit, proč je důležité, aby parlament vůbec vznikl a fungoval. Ve skupinové diskusi si **stanoví cíle**, co by se dalo ve škole zlepšit. Najdou **priority**, které je třeba řešit jako první. Naučí se plánovat a hodnotit. Musí se

naučit argumentovat, protože se zajisté najdou oponenti, kteří nebudou se vznikem školního parlamentu souhlasit.

Efektivní pomůckou na začátku práce žákovského parlamentu je **SWOT analýza**.

K posílení silných stránek je třeba hledat stále nové metody – zvýšit samostatnost členů školního parlamentu při jejich práci, zlepšit vzájemnou komunikaci, zlepšit komunikaci mezi členy a ostatními subjekty – žáky školy, učiteli, vedením, naučit se pracovat na prezentaci parlamentu.

Mezi slabé stránky obvykle patří překážky pro vznik nových příležitostí. Koordinátor by měl umět vysvětlit žákům, že se nejedná o práci pouze několika málo jedinců, ale že práce ŽP je opravdu prací všech. Měl by se snažit, aby odhodlání, které je zpočátku obrovské, vydrželo až do konce. A pomocí metod odměňování, povzbuzování i vlastní iniciativy postupně slabé stránky minimalizovat, eventuálně odstraňovat.

K odstranění hrozeb je třeba použít silné stránky, zejména ty, které se již v praxi osvědčily.

Aby hrozby neovlivnily naše slabé stránky, je třeba vyvíjet strategie, které nám umožní hrozby omezit. Jak konkrétně se silnými a slabými stránkami pracovat? Jaké metody využít?

Jak zvýšit samostatnost členů ŽP? Teoreticky jsme všichni četli, jak samostatnosti naučit, všichni o samostatnosti víme. Ale řídíme se tím? Stále vodíme žáky „za ručičku“, děláme spoustu věcí za ně, doslova jim vše „strkáme pod nos“. Ale žáci se musí naučit, jak reagovat samostatně v krizových situacích, je třeba jim tyto situace umožnit zažít.

Praktický příklad

► Nejlepší variantou je, když si žáci vyzkouší prakticky to, co znají pouze teoreticky. Ideální je, pokud členové vyjedou na prožitkový kurz a krizové situace si na vlastní kůži

zažijí. Ve škole slyší, jak se rozdělává oheň – vidí návody a postupy, jak na to. Ale když si jednou vyzkouší, jak oheň rozdělat, budou si pamatovat postup lépe, než když slyší pouze teorii. A proto jsou prožitkové aktivity jednou z nejdůležitějších forem, jak žáky motivovat k jejich další práci. Pomocí her, které souvisí s osobnostní a sociální výchovou, se upevňuje demokratické a kritické myšlení. Na výjezdním kurzu je možno využít tyto hry:

- Místa si vymění
- Nedokončené věty
- Seznamování s pomocí balonku
- Představování se ve dvojici
- Já pantomima
- Nedokončené příběhy
- Co máme společného
- Hra na konflikt
- Skupinové role

Pomocí uvedených her žáci projdou sociálním výcvikem, objeví se zde prvky demokratické výchovy, zážitkové pedagogiky i psychologie.

Žáci si zároveň prověří svou schopnost diskutovat a pracovat v různě velkých skupinách, navíc s různě starými spolužáky. Při výjezdním prožitkovém kurzu je také více času na sebereflexi než třeba jen při práci ve škole. ◀◀

Jak naučit žáky demokratickému rozhodování?

Členové žákovského parlamentu musí velmi často společně rozhodovat. Základem pro kvalitní spolurozhodování je skupinové rozhodování s demokratickými prvky. Pokud se žáci naučí správně používat různé formy rozhodování, může jim to v budoucnu pomoci i v osobním životě. Než si žáci osvojí správný způsob rozhodování, měl by o konkrétní metodě rozhodovat koordinátor ŽP, a to podle typu situace.

Jak připravit žáky na správný způsob rozhodování? Pokud žáci nejednají o ničem závažném a panuje převážně shoda, je možno použít dohodu. I ústní dohoda má své pevné místo při společném rozhodování a je dobré ji používat.

Pokud u žáků neplatí všeobecná shoda a stále se nejedná o závažný problém, je možno použít klasické hlasování. Hlasování by měla předcházet diskuse, podobně jako je tomu i u ústní dohody. Měli by hovořit pouze ti členové, kteří mají k problému co říct, ostatní poslouchají a vytvářejí si úsudek, ke kterému z názorů se přikloní. Tento způsob hlasování je vhodný zvláště tehdy, pokud jsou ve hře dvě nebo tři varianty, o nichž se rozhoduje. Jedná se sice o demokratickou metodu hlasování, ale ta by nebyla považována za plně demokratickou, pokud by nebyl dán dostatečný prostor úvodní diskusi, eventuálně by nebyl znám dostatek informací o daném problému.

Odstranit některé nevýhody klasického hlasování může tzv. hlasování vícekolové. To spočívá v tom, že postupně vybíráme z více variant stále méně a méně možností až do konečného hlasování. Během tohoto hlasování by měli mít žáci prostor se opakovaně vyjádřit k tématu, o kterém se hlasuje. Potom je větší šance, že budou s výsledkem hlasování spokojeni.

10. Náplň práce žákovského parlamentu

V náplni práce žákovského parlamentu je důležité stanovení cílů: **krátkodobých, týdenních, měsíčních nebo celoročních**. V průběhu celého školního roku je nutné rozdělit akce po jednotlivých měsících.

Konkrétní rozdělení akcí v průběhu školního roku může vypadat takto: činnost ŽP začíná na podzim při organizaci adaptačních kurzů, podzimní olympiády a pokračuje projektovými dny na zachování českých tradic, např. Dušičky, Mikuláš, vánoční svátky, karneval spojený s masopustním průvodem. Kromě uvedených projektových dnů pomáhá ŽP také při organizaci dne otevřených dveří na škole a zápisu do 1. tříd. Následuje pomoc při Dni Země, Dni dětí a rozloučení se s uplynulým školním rokem.

V průběhu celého školního roku si mohou žáci připomínat neobvyklé světové dny, které je možno využít jak při výuce, tak i v osobnostní a sociální výchově. Mezi tyto neobvyklé dny patří např.: Den otců, Den jazyků, Den zdraví, Den manželství apod.

Velmi podnětná bývají setkání s bývalými žáky školy, kteří dosáhli významného úspěchu, ať už v oblasti kulturní, sportovní nebo politické.

S velkým ohlasem se setkávají akce, které jsou spojeny s kulinářstvím. Pokud je na škole cvičná kuchyňka, je možno zorganizovat Dny jídel různých národů, Dny zdravé výživy.

Praktický příklad

► Na jedné základní škole se s velkým úspěchem setkávají tematické dny zaměřené na jídla spojená s konkrétním ročním obdobím. Ať již je to období Velikonoc, Vánoc, období masopustu, letní jídla v podobě lehkých zeleninových salátů apod. K těmto příležitostem bývá vyzdobena i jídelna a žáci jednotlivých tříd soutěží o nejoriginálnější nápad při výzdobě. Porota – složená z učitelů a členů ŽP – hodnotí a vybírá vítěze. Do této výzdoby se mohou zapojit žáci celé školy. ◄

Projekty nemusí být pouze záležitostmi školního parlamentu, ale v České republice existují různé společnosti, které se snaží podporovat a rozvíjet činnost demokratické výchovy na

školách. Jednou z nejznámějších je organizace CEDU – Centrum pro demokratické učení. Tato organizace vypisuje různé projekty, do kterých se mohou přihlásit školy, na nichž působí školní parlament. A jak to celé funguje? Velmi jednoduše – po registraci si škola vybere nejúspěšnější akci, kterou se jí a žákovskému parlamentu podařilo zorganizovat, a zašle anotaci projektu. Pokud je jejich projekt vybrán, natočí asi šedesátisekundové video a veřejnost poté formou online hlasování vybere ty nejzajímavější akce. Zástupci škol společně se zástupci školního parlamentu jsou následně pozváni do Prahy, do Senátu ČR ve Valdštejnském paláci, kde projekty hodnotí porota. Pro ty nejinspirativnější jsou připraveny zajímavé ceny.

Praktický příklad

►► Po několikaletém působení ŽP na škole je dobré uskutečnit výměnné stáže mezi jednotlivými školami. Zástupci daných školních parlamentů si vymění svá místa na partnerských školách a posuzují a zkouší si práci s jinými žáky, jinými učiteli a porovnávají, jak je která škola vybavena, jak pracuje a spolurozhoduje daný ŽP. Po skončení výměnných stáží se všichni schází na neutrální půdě a hodnotí činnost ŽP na navštívených školách. Závěry, které zde vznikají, jsou společně s doporučením zástupců partnerských škol předány vedení školy a je dobré se pokusit alespoň některé z těchto návrhů realizovat v praxi. ◄◄

11. Žákovský parlament a školská rada

Jednou z možností, jak může školní parlament prosazovat své požadavky a podávat podněty vedení školy, je spolupráce se školskou radou.

Co je školská rada?

Při základních, středních a vyšších odborných školách se zřizuje školská rada. Školská rada je orgán školy umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy. Třetinu členů školské rady jmenuje zřizovatel, třetinu volí zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci a studenti a třetinu volí pedagogičtí pracovníci dané školy. Školská rada je právně ukotvena v § 167–168 školského zákona.

Pravomoci školské rady

Pravomoci školské rady upravuje školský zákon.

Školská rada:

- a) se vyjadřuje k návrhům školních vzdělávacích programů a k jejich následnému uskutečňování;
- b) schvaluje výroční zprávu o činnosti školy;
- c) schvaluje školní řád a navrhuje změny;
- d) schvaluje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků na základních školách;
- e) podílí se na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy;
- f) projednává návrh rozpočtu právnické osoby na další rok a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření;
- g) projednává inspekční zprávy České školní inspekce;
- h) podává podněty a oznámení řediteli školy, zřizovateli, orgánům vykonávajícím státní správu ve školství a dalším orgánům státní správy;
- i) podává návrh na vyhlášení konkurzu na ředitele školy.

Parlament a školská rada

Zástupci školního parlamentu mohou vyjednávat přímo s předsedou školské rady nebo mohou využít právě tu třetinu školské rady, která zastupuje žáky (u nezletilých žáků jejich zákonní zástupci). Pokud probíhá spolupráce mezi školním parlamentem a školskou radou, jedná se především o spolupráci v oblasti školního řádu, koncepčních záměrů rozvoje školy a podnětů vedení školy.

Praktický příklad

» Z veřejně dostupných zápisů z jednání školního parlamentu a školských rad lze uvést příklady společných návrhů pro vedení školy:

- pořízení kopírky pro žáky na chodbu školy;
- zakoupení nápojového automatu;
- zrušení šatních kójí a pořízení skříněk;
- kamerový systém v prostorách šaten;
- změna sortimentu ve školním bufetu;
- zřízení místnosti na úschovu kol, skateboardů, kolečkových bruslí;
- zlepšení sociálního zázemí v šatnách pro tělesnou výchovu;
- rozšíření počtu sprch;
- zajištění prostor pro slavnostní přivítání nových žáků do 1. ročníku a rozloučení s odcházejícími žáky a mnohé další. ◀◀

12. Žákovský parlament a zapsané spolky

Další z možností spolupráce žákovského parlamentu s jiným subjektem je spolupráce se spolkem.

Co je to spolek?

V českém právu je od 1. ledna 2014 spolek zvláštní forma právnické osoby, určená pro samosprávné a dobrovolné sdružení osob vedených společným zájmem. Spolek je právně ukotven v § 214–302 občanského zákoníku. Při základních školách běžně vznikají spolky (např. spolek rodičů a přátel školy, spolek rodičů, sdružení přátel školy apod.). Zájmový spolek má jasně deklarovaný cíl a stanovy.

Parlament a spolek

Spolek při spolupráci se žákovským parlamentem není na rozdíl od školské rady vázán pravomocemi ze školského zákona, je méně formální a disponuje obvykle finančními prostředky. Na rozdíl od školské rady pracuje spolek při škole nepřetržitě, čímž se otevírá prostor pro pravidelnou spolupráci.

Praktický příklad

» Z veřejně dostupných zápisů z jednání školního parlamentu a spolků lze uvést příklady společných akcí:

- školní ples;
- vítání nových žáků či slavnostní rozloučení s vycházejícími žáky;
- zajištění programu k výročí školy;
- Den Země;
- čtení pro klienty v domově důchodců;
- školní jarmark;
- zajištění kulturního programu při vítání občánků ve městě a mnoho dalších. «

13. Evaluace a autoevaluace

Výsledky své činnosti žákovský parlament předkládá ve vhodné a adekvátní formě ostatním subjektům, které s ním tvoří školní prostředí. Považují se za ně ostatní žáci (voliči), vedení školy, pedagogický sbor, cizí osoby (školská rada, rodiče, spolky apod.).

ŽP hodnotí svou činnost v krátkodobém i dlouhodobém horizontu. Evaluace i autoevaluace probíhají různými metodami hodnocení, které jsou pro žáky v parlamentu zajímavé a pestré, např. vypracovat SWOT analýzu, uspořádat anketu na sociální síti, při volbách zvolit metodu preferenčních hlasů apod. Evaluaci i autoevaluaci provádí jak koordinátor pomocí sofistikovaných nástrojů, tak členové ŽP dle svých nápadů, inspirace z internetu nebo různých publikací.

Krátkodobé hodnocení a sebehodnocení provádí rovněž za pomoci řízených zpětných vazeb, jako jsou zážitkové aktivity, a to ideálně v měsíčních intervalech. Tyto činnosti členové používají i při pravidelných schůzkách zasedání ŽP. Je vhodné je zařadit na začátku i na konci (min. 5–10 minut), kdy se zpětná vazba hodnotí buď skupinově, nebo individuálně. Názor by měl vyjádřit každý člen skupiny adekvátním a vhodným

způsobem. Schopnost vnímat a akceptovat zpětnou vazbu je důležitá činnost, kterou se zástupci parlamentu učí přijímat do života.

Po jistém čase fungování ŽP je vhodné, aby sami žáci pojmenovali své přednosti a nedostatky a ohodnotili sami sebe. Každému vyhovuje jiná role, někdo je pečlivým zapisovatelem dění na zasedání, jiný je zase nadšený chrlič nápadů, který však potřebuje energického a cílevědomého spolužáka, který mu pomůže ideu dotáhnout do konce. Pokud jsou členové parlamentu již sebranou skupinou, doporučuje se, aby koordinátor delegoval část svých kompetencí přímo na konkrétního žáka. Tímto krokem se ŽP stává v našem pojetí ryze žákovským spolkem, který dokáže rovnocenně konkurovat ostatním orgánům školy a jehož názory je nutné brát v potaz. Je nutné ovšem připomenout, že tato situace nastane jen u velmi vyspělých kolektivů a klade to mimořádnou zátěž na schopnosti a dovednosti všech členů ŽP.

V průběhu práce ŽP je nutné se zaměřit na kooperaci a týmovost. Provádět i jednoduché psychologické dotazníky, které zobrazí poměr „sil“ v parlamentu, a efektivně se získanými informacemi pracovat. Při hodnocení těchto ukazatelů lze opět využít velké množství aktivit, které prezentují týmovou spolupráci a rozdělení týmových rolí ve skupině. Nelze se vyhybat ani pojmenovávání nešvarů, jako je přenášení odpovědnosti na jiné členy, neplnění termínů zadaných úkolů, které zatěžují více některé členy než ty ostatní, kteří se tzv. vezou. Ignorace těchto drobných jevů časem vyústí v konflikty, které skupinu týmově roztrhají do podskupin, jež proti sobě bojují, místo aby spolupracovaly. Není dobré bát se uplatňovat sankce a výchovná opatření pro nápravu těchto jevů.

Doporučení, jak hodnotit fungování ŽP:

- a) hodnotit vždy po proběhlé aktivitě, tematickém celku, konkrétní akci;
- b) vždy nejdříve chválit, poté citlivě poukázat na to, co se nepovedlo;
- c) kombinovat různé techniky zpětných vazeb – odstranit tak nudu;
- d) vtipné zážitky komentovat s humorem, ne vše se ale dá převést do pozice zábavy, nezlehčovat, neironizovat neúspěchy, zvláště u adolescentních skupin;

- e) zaznamenávat si poznatky z hodnocení a zpětně se k nim vracet, pokud se objeví znovu;
- f) není nutné, aby názor vždy vyjádřili všichni, pečlivě vybírat a po žácích chtít pozitivní i negativní připomínky;
- g) hodnotit vždy proces a výsledek, nikoliv osobnost jedince.

Dlouhodobá hodnocení je vhodné provádět po uplynutí určitého časového úseku, např. uplynutí poloviny i celé doby působnosti parlamentu, nebo po uskutečněných úkolech, které měly dlouhodobý charakter plnění. Tyto aktivity nejčastěji vede koordinátor, který by měl vycházet z kvalitní literatury a zdrojů. Speciálně by si měl dát pozor při negativních zpětných vazbách, které při neprofesionálním vedení více škodí, než prospívají kolektivu nebo jednotlivci. I negativní věci lze prezentovat konstruktivně a přínosně pro další vývoj a poučení členů ŽP.

Hodnocení činnosti a fungování žákovského parlamentu provádí minimálně dvakrát ročně i samotné vedení školy. ŽP připraví prezentaci činnosti a úspěchů, jichž dosáhl v daném období. Vedení školy na to reaguje pochvalou či připomínkou, jak splnění těchto akcí napomohlo atmosféře školy v širším kontextu. Na základě připomínek vedení školy je dobré upravit např. znovu opakované i nově chystané akce pro příští rok. Úspěšné projekty nejvíce odrážejí úspěšnost či neúspěšnost ŽP a zároveň zvyšují jeho dobré jméno a reprezentují školu před veřejností.

Názory na činnost ŽP vyjadřují také hosté, které si spolek občas zve ke svým zasedáním. Hosty mohou být ostatní pedagogové, vedení školy, zástupci rodičů i samotní rodiče, samotní žáci. Tím se zvyšuje povědomí o funkci parlamentu a cizí osoby mohou přinést nové pohledy na věci, které již koordinátor i zástupci přehlíží, tzv. zasvěcená slepost. Koordinátor zase prezentuje výsledky a problémy na pedagogické radě, kde získává zpětné hodnocení od kolegů. Tyto poznatky poté předkládá ve vhodné formě členům ŽP.

Ukončení činnosti každého spolku obnáší závěrečné zhodnocení. Doporučuje se naplánovat i malou společenskou událost. Příkladem mohou být např. vánoční besídky

s rozdáváním drobných dárečků nebo slavnostní uzavření školního roku, které vždy znamená změnu žákovského rozvržení a zastoupení uvnitř spolku. Vhodné je poděkovat za práci a využít této akce k rozloučení s odcházejícími členy ŽP, kterými jsou žáci 9. ročníku. Dále je možné připomenout nový začátek příštího školního roku a naznačit, jaké novinky a vylepšení budou členy spolku čekat v novém období. Bývá zvykem připravit i krátkou prezentaci úspěchů, kterých parlament za své funkční období dosáhl. Samostatný a schopný ŽP si tuto událost dokáže zorganizovat ve své režii pod vedením koordinátora, který ovšem velkou část přípravy i průběhu nechává na žácích. Doporučuje se rovněž měnit způsob a místo oslavy (sportovní zápolení, např. minigolf, raut ve školní jídelně, grilování na školním hřišti, oslava v čajovně apod.). Od vedení školy se očekává i finanční podpora pro uskutečnění dané akce. Samozřejmostí jsou fotografie z oslavy, které slouží nejen k propagaci činnosti spolku, ale i pro osobní potřeby (vytisknutí společné fotografie) všech členů parlamentu.

Praktický příklad

» Školní parlament hodnotí a „slaví“ své působení na jedné ze škol v den, kdy mají zároveň pedagogové závěrečné ukončení školního roku. Protože se tyto akce tradičně konají ve školní jídelně a vzhledem k akci je i přiměřeně upraven školní rozvrh, je velmi vhodné, že se před učitelskou sešlostí koná oslava školního parlamentu. Vybraní žáci se tedy ten den učí pouze pár hodin a poté mají právo zúčastnit se závěrečného zasedání. Žáci s koordinátorem zhodnotí své roční působení, vedení školy jim osobně poděkuje za činnost a zařídí pohoštění. Tradicí se stalo i to, že starší žáci připraví pro mladší nějaký zábavný program – scénky, deskové nebo karetní hry, sestříhají vtipné video. Pokud je výsledek podařený, požádá koordinátor školní parlament, aby tímto programem zahájil i oslavu učitelů. Rychle to prolomí ledy a zároveň i ostatní pedagogové ocení smysl a působení žákovského parlamentu na škole. Akce se stala již zavedenou tradicí. «

14. Výstupy z OP VVV a OP VK

Níže uvádíme přehled výstupů z projektů, které se zabývaly podobným tématem, tj. demokracií, školním parlamentem, volbami apod.

Název a číslo projektu: **Škola pro život**, CZ.1.07/1.4.00/21.2920, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/120817>

Sada je zaměřena na téma stát a právo a s ním spojené pojmy. Materiály jsou podporou výkladu vyučujícího, zároveň obsahují úkoly pro žáky. Některé procvičují formou hry.

Název a číslo projektu: **Interaktivní škola Kelč**, CZ.1.07/1.4.00/21.3484, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/140116>

Jednoduché, pomocné a procvičovací materiály do hodin občanské výchovy na základních školách pro SMART tabule. Zaměřujeme se především na problematiku státu, osobnosti člověka a významné (sváteční) dny v průběhu kalendářního cyklu roku.

Název a číslo projektu: **Název a číslo projektu: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT**, CZ.1.07/1.4.00/21.2315, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/128784>

Prezentace zpracovávají část učiva Výchovy k občanství v 7. ročníku. Protože žáci naší školy nemají do VKO učebnice, pomáhají jim prezentace k větší názornosti při probírání učiva a současně si podle nich provádějí zápis do sešitu. Zahrnuty jsou kapitoly Kam patřím, Já a společenský systém, Já a okolní svět, Globální problémy lidstva a Já a hospodaření.

Název a číslo projektu: **Modernizace školy pomocí digitálních technologií**, CZ.1.07/1.4.00/21.3796, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/91693>

Sada slouží pro výklad probíraného učiva. Žáci mají v digitálních učebních materiálech vloženo i cvičení na procvičení. DUM-ústava – test slouží k ověřování osvojeného učiva.

Název a číslo projektu: **Škola pro 21. století**, CZ.1.07/1.4.00/21.3066,
<https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/62595>

Prezentace v této sadě žáky seznamují a zároveň jim vysvětlují pojmy – výše uvedená klíčová slova, dále žáci umějí vyjmenovat globální problémy, pravomoci prezidenta a vlády, užívají základní pojmy z oblasti moci zákonodárné. Také umí popsat a vysvětlit, na jakých principech funguje sekta. Seznamují se s hlavními světovými náboženstvími.

Název a číslo projektu: **Škola pro život**, CZ.1.07/1.4.00/21.3608, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/117273>

Sada obsahuje pracovní listy, které jsou určeny pro jednotlivce, lze je použít jako samostatnou práci při úvodu do tématu i pro opakování. Rozvíjejí logické myšlení.

Název a číslo projektu: **Zahrada jazyků**, CZ.1.07/1.4.00/21.1789, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/14071>

Sada je zaměřena na kompetence sociální a personální, k řešení problému a komunikativní. Při opakování látky se žáci seznámili s textem. Řešili otázky a úkoly. Součástí sady jsou pracovní listy.

Název a číslo projektu: **MODEL RESPEKTUJÍCÍHO ŽÁKOVSKÉHO PARLAMENTU**, CZ.1.07/1.2.00/14.0027, <https://databaze.op-vk.cz/Project/Detail/1810>

Cílem projektu bylo zavedení efektivně fungujícího žákovského parlamentu na základní škole, který cíleně a záměrně vychovává žáky ke vzájemné toleranci a respektu, k obraně lidských práv a k mezikulturní citlivosti a vede k podpoře integrace sociokulturních menšin do života školy.

Během projektu byl vytvořen ucelený systém podpory pro žákovské parlamenty na základních školách, který doposud v ČR chyběl. Soubor podpůrných nástrojů byl cíleně zaměřen na rozvoj dovedností a znalostí jak žáků, tak učitelů.

Název a číslo projektu: **ŽÁKOVSKÉ PARLAMENTY S.O.S.**, CZ.1.07/1.1.00/14.0075, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/52018>

Projekt: Školní parlament jako vzdělávací proces vedoucí k rozvoji kompetencí pro posilování demokratické kultury, reg. č.: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008270

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Program, který pomáhá žákům zlepšovat prostředí školy. Obsahuje příručku pro učitele, 8 žákovských sešitů pro mapování jednotlivých oblastí a formulář pro vkládání příkladů k jednotlivým oblastem.

Název a číslo projektu: **Pestrá škola**, CZ.1.07/1.4.00/21.2103, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/113007>

Vytvořená sada se zaměřuje na získávání, třídění a zpracování informací z různých oblastí občanské společnosti. Věnuje se Ústavě ČR, základním lidským právům, finanční gramotnosti, vlivu médií na člověka, rodině.

Název a číslo projektu: **EU peníze pro SŠ pro sluchově postižené**, CZ.1.07/1.5.00/34.0712, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/7767>

Sada je zaměřena na základní informace o České republice a vztah ČR a Evropské unie. Žáci se seznámí se systémem fungování státu. V jednotlivých souborech jsou vysvětlovány důležité pojmy jako demokracie, právo, moc zákonodárná, výkonná a soudní. Žáci se dále seznámí s postavením České republiky v rámci Evropské unie a s fungováním Evropské unie. Učivo si žáci mohou procvičit v mnoha cvičeních, doplňovačkách a jiných aktivitách, které jsou součástí digitálních učebních materiálů.

Název a číslo projektu: **Moderní škola Letohrad**, CZ.1.07/1.4.00/21.2584, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/143968>

Sada je zaměřena na vyvození a vizualizaci učiva. Sada také slouží k opakování probraného učiva. Součástí sady jsou pracovní listy, které vedou k osvojení a ověření probírané látky.

Název a číslo projektu: **Učíme se vzájemně**, CZ.1.07/1.4.00/21.0138, <https://databaze.op-vk.cz/Product/Detail/141325>

Člověk a společnost, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Seznam použité literatury

BEZCHLEBOVÁ, Maria. Kurikulární reforma a společenskovední vzdělávání v rámcovém vzdělávacím programu pro střední odborné vzdělávání. In: *Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti: sborník příspěvků z 11. ročníku Letní školy „Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti“*. 1. vyd. Editor Miroslav Dopita, Antonín Staněk. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, ISBN 80-244-0952-6.

BRANDER, Patricia, Peter KRAPF a Wiltrud WEIDINGER. *Kompas: manuál pro výchovu mládeže k lidským právům*. Vyd. 1. Editor Rolf Gollob, Peter Krapf. Překlad Eva Potužníková, Martin Potužník. Praha: Argo, 2006, Edice pedagogické literatury. ISBN 80-720-3827-3.

BRETT, Peter, Pascale MOMPOINT-GAILLARD a Maria Helena SALEMA. *Jak mohou všichni učitelé podpořit výchovu k občanství a lidským právům: rámec pro rozvoj kompetencí*. 1. vyd. Editor Rolf Gollob, Peter Krapf. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Masarykova univerzita, 2012, Edice pedagogické literatury. ISBN 978-80-210-5947-4.

Centrum občanského vzdělávání FHS UK. *Kompetence pro demokratickou kulturu*. Praha, 2017.

ČECHOVÁ, B. H. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků*. Praha: Portál, 2009.

FRONĚK, Jan, Eliška BUCVANOVÁ a Karel KARAFIÁT. *Žákovský parlament na prvním stupni: pomocník pro koordinátora parlamentu*. V Praze: Gemini, 2013. ISBN 978-80-905293-9-7.

GEMINI O. S. Politeia: *Výchova demokratického občana*. Praha: Gemini o. s., 2008.

GOLLOB, R., KRAPF, P., WEIDINGER, W. *Vzděláváním k demokracii. Podklady pro učitele k výchově k demokratickému občanství a k výchově k lidským právům*. Brno: MU, 2012.

GOLLOB, Rolf a Peter KRAPF. *Výuka demokracie: sbírka modelových situací pro výchovu k demokratickému občanství a lidským právům*. 1. vyd. Editor Rolf Gollob, Peter Krapf. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Masarykova univerzita, 2012, Edice pedagogické literatury. ISBN 978-80-210-6089-0.

GOLLOB, Rolf a Peter KRAPF. *Život v demokracii: učební plány VDO/VLP pro druhý stupeň základních škol*. 1. vyd. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Masarykova univerzita, 2012, Edice pedagogické literatury. ISBN 978-80-210-6088-3.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

HAZLBAUER, Tomáš, Kamila PETROVSKÁ a Filip HOTOVÝ. *Žákovský parlament III*. Praha: Gemini, 2012. ISBN 978-80-905293-3-5.

HAZLBAUER, Tomáš, Kamila PETROVSKÁ a Filip HOTOVÝ. *Žákovský parlament II*. Praha: Gemini, 2012. ISBN 978-80-905293-2-8.

HAZLBAUER, Tomáš, Kamila PETROVSKÁ a Filip HOTOVÝ. *Žákovský parlament I*. Praha: Gemini, 2012. ISBN 978-80-905293-1-1.

Charta Rady Evropy o výchově k demokratickému občanství a lidským právům: přijatá v rámci doporučení CM/Rec (2010)7 Výboru ministrů. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5827-9.

JANOŠKOVÁ, Dagmar, Anna ČEČILOVÁ a Monika ONDRÁČKOVÁ. *Občanská výchova 6 s blokem Rodinná výchova: učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. 2. upravené vyd. Plzeň: Fraus, 2009, ISBN 978-807-2388-868.

JANOŠKOVÁ, Dagmar, Anna ČEČILOVÁ a Monika ONDRÁČKOVÁ. *Občanská výchova 7: Rodinná výchova 7: učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2004, 128 s. ISBN 80-723-8325-6.

JANOŠKOVÁ, Dagmar, Anna ČEČILOVÁ a Monika ONDRÁČKOVÁ. *Občanská výchova 8: Rodinná výchova 8: učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. 2., aktualiz. vyd. Plzeň: Fraus, 2011, 144 s. ISBN 978-807-2383-177.

JANOŠKOVÁ, Dagmar, Anna ČEČILOVÁ a Monika ONDRÁČKOVÁ. *Občanská výchova 9: Rodinná výchova 9: učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. 2., aktualiz. vyd. Plzeň: Fraus, 2013, 152 s. ISBN 978-807-2389-995.

LUNEROVÁ, Jitka, Radim ŠTĚRBA a Monika SVOBODOVÁ. *Výchova k občanství: doporučujeme pro 7. ročník základní školy a sekundy víceletého gymnázia*. 3. vyd. Brno: Nová škola, 2013, 79 s. Duhová řada. ISBN 978-807-2895-168.

LUNEROVÁ, Jitka, Radim ŠTĚRBA a Monika SVOBODOVÁ. *Výchova k občanství: [učebnice pro 8. ročník]*. 2. vyd. Ilustrace Martin Bašar. Brno: Nová škola, 2012, Duhová řada. ISBN 978-807-2894-277.

MATĚJKA, O., HOTOVÝ, F. *Výchova k občanství. Doplnující koncepce k současnému kurikulu*. Brno: MU, 2012.

MATĚJKA, Ondřej, Filip HOTOVÝ a Maria Helena SALEMA. *Politika do školy patří: metodický materiál pro učitele*. 1. vyd. Editor Rolf Gollob, Peter Krapf. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Masarykova univerzita, 2012, Edice pedagogické literatury. ISBN 978-80-210-5927-6.

Projekt: Školní parlament jako vzdělávací proces vedoucí k rozvoji kompetencí pro posilování demokratické kultury, reg. č.: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008270

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, ISBN 80-211-0372-8.

O'SHEA, Karen. *Slovník pojmů k výchově k demokratickému občanství: výchova k demokratickému občanství 2001-2004: rozvoj vzájemného porozumění.* Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5818-7.

PASTOROVÁ, M. a kol. *Doporučené očekávané výstupy. Metodická podpora pro výuku průřezových témat v základních školách.* Praha: VÚP, 2011.

PIŤHA, Petr. *Úvod do výchovy k občanství: knížka pro učitele a veřejnost.* Praha: Aved, 1992.

PROTIVÍNSKÝ, Tomáš a Monika DOKULILOVÁ. *Občanské vzdělávání v kontextu českého školství: analytická sonda.* Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5833-0.

SUCHOMEL, Jan. *Žákovský parlament jako nástroj výchovy k demokracii.* Brno, 2017, 62 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy. Vedoucí bakalářské práce doc. RNDr. Svatopluk Novák, CSc.

ZAHUMENSKÁ, Vendula. *Význam účasti veřejnosti při ochraně životního prostředí [metodika pro učitele středních škol].* Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6948-0.

Internetové zdroje

Aplikace etických kodexů ve státní správě v České republice Transparency International – ČR. Autorka: Marta Pellar, 2007. Dostupné z: www.transparency.cz/aplikace-eticky-kodexu-statni-sprave-ceske-republice

Demokracie [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <http://www.demokraciestavi.cz/>

<http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>

HUČÍNOVÁ, L., JEŘÁBEK, J. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání.* [online] Praha: VÚP, 2007. [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2010/02/kkzv.pdf>

KOVAŘÍKOVÁ, Ludmila. Metodický portál RVP: Inspirace a zkušenosti učitelům. [online]. [cit. 2014-12-14]. Dostupné z:

http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/V/Voln%C3%A9_psan%C3%AD?highlight=voln%C3%A9+psan%C3%AD

Kritické hodnocení demokracie [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <http://www.demokraciestavi.cz/kritika.php>

NEUŽILOVÁ, Vladimíra. Metodický portál: Inspirace a zkušenosti učitelům. *Metodický portál* [online]. 2011 [cit. 2014-12-14]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/A/Aktivizuj%C3%ADc99%C3%AD_v%C3%BDukov%C3%A9_metody/I.N.S.E.R.T?highlight=I.+N.+S.+E.+R.+T

RADA EVROPY. *Deklarace a program výchovy k demokratickému občanství založenému na právech a odpovědnosti občanů*. [online]. Strasbourg: 1999. [cit. 2014-09-06]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/rada-evropy>, str. 5.

Školní vzdělávací program. *ZŠ Jana Husa Písek* [online]. 2013 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: <http://www.zsjanahusa.cz/s%C3%BAvod.htm>

Školní vzdělávací program. *ZŠ J. K. Tyla* [online]. 2013 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: http://www.zstylova.cz/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=8:svp-start&Itemid=11

Školní vzdělávací program. *ZŠ Volyně* [online]. 2013 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: <http://www.zsvolyne.cz/skolni-vzdelavaci-program/ds-53/p1=1014>

Upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2013. *MŠMT* [online]. 2013-2014 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladnivzdelavani?highlightWords=R%C3%A1mcov%C3%BD+vzd%C4%9Bl%C3%A1vac%C3%AD+program>

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Cíle kurikulární reformy a podmínky jejich dosažení*. [online]. Praha: JČMF, 2006. [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: <http://class.pedf.cuni.cz/NewSUMA/Default.aspx?PorZobr=20&PolozkaID=-1&ClanekID=188>

Obrázky použité v těchto skriptech jsou pouze ilustrační a byly zakoupeny s autorskými právy.